

Marinarkeologiskt läger

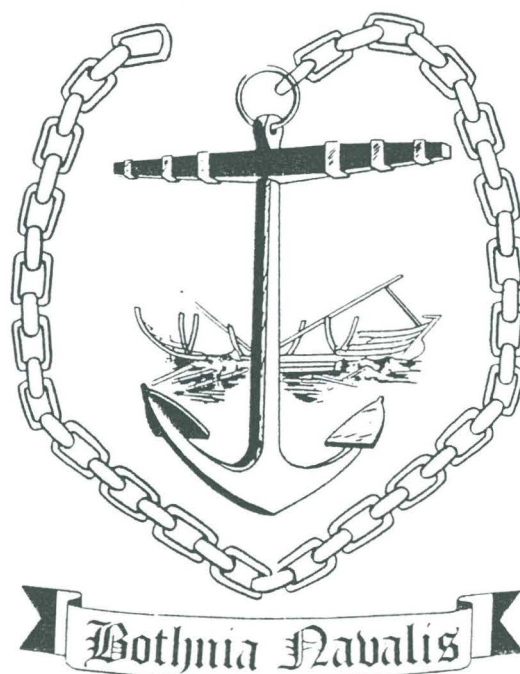
i Närpes

02.07 – 08.07

1990

44:1 Searthållan

44:2 Trutthållan

NÄRPÖ

A91025

Nr:
No:

MUSEOVIRASTO
8 / 4 19 91
Dnro 39 / 311 / 1991

25.3.1991

Toimistopäällikkö Leena Sammallahti
Merimuseo
Hylkysaari
HELSINKI

Hänv.:
Viite:

Bothnia Navalis; leiriraportti 1990

Ärende:
Asia:

NÄRPÖ 2.7. - 8.7. 1990

Ohessa leiripäällikköiden laatima leiriraportti ja osittain siihen perustuva esitelmä Richmondissa. Jälkimmäiseen sisältyy jokunen termivirhe (venäläinen miehistö) ja kuvitus puuttuu (n. 40 diakuvaa).

Hyvää kevättä

Inledning

Åren 1983 och 1984 hölls i området marinarkeologiska läger i Bothnia Navalis' regi och årets läger kan man säga är en naturlig fortsättning på botteninventeringen i detta havsområde. Med samarbete mellan Museiverkets sjöhistoriska byrå, Jakobstads Museum, Bothnia Navalis och lokala dykare har lägret kunnat genomföras. Av erfarenhet vet vi att vädret är avgörande vad gäller arbete i öppen sjö och därför har vi planerat reservområden i lä för vinden eller inomskärs. De egentliga områden som skall undersökas ligger öppen för sydlig till västlig vind och är ett område norr om Svarthällan (den sk. kröken) och västra Truthällan inom området 200-400. Dessa områden har delvis inventerats tidigare, med detta läger skulle dessa områden förstöras.

Det egentliga fyndmaterialet för detta läger skulle vara fartygsrester (skampavoj; en halvgalär med 50 mans besättning, bestyckad eller obestyckad, enligt Arnold Munthes; Karl den XII och den ryska sjömakten, andra delen i Stockholm 1925) och dessa är av historiskt intresse, för tidigare vetenskap om dessa galärtyper är ringa.

Ur historiskt perspektiv placeras Närpesområdet in hösten 1714 (efter bataljen utanför Hangö den 27 juli) då ryska galärer (ca 75 st) under amiral Fjodor Apraksin ledning fullgjort sitt verk (besökt Umeå, Vasa och Nykarleby) och den 18 september vänder söderut igen och råkar in i svåra höststormar utanför olika delar av den finska kusten. Det är just där vi dykande entusiaster kommer in i bilden. Vi har också haft tillgång till loggböcker och anteckningar från denna "hemresa" men ortnamnen och avstånden förbryllar i någon mån. (till långt in på 1800-talet användes "sjömil" eller mil som distansmått och detta skulle vara 4 nautiska mil eller ca 7,5 km; enligt Arnold Munthe).

Vi får hoppas att lägret kan genomföras och resultatet av botteninventeringen skall tillfredsställa oss alla inblandade på sätt eller annat.

Ola Knöös

Lägrets organisation;

Administrativ organisatör; Jakobstads Museum (Pekka Toivanen)

Praktiska organisatörer; Bothnia Navalis och SCUBA 77

Inkvartering; på Ängsögrund benämnda holme (ägare Kalax smf.) med Kalax fiskargilles stuga som bas. Övriga byggnader som får användas var fiskargilletts bastu, Dan Granfors hus och Johan Sundlin & Göran Manngårds hus, samt Närpes Sportdykares 20-personers tält. Även privata tält användes.

På Truthällan användes samfällighetens bragdhus som kompressorpunkt och ställe för luftfyllning. (2 kompressorer i gång).

Båtar; Närpes kommuns oljebekämpningsbåt, SCUBA 77 r.f:s båtar, samt privata personers båtar; Henrik Backa, Jukka Wahls, Guy Ålander, Lasse Leinonen, Ernst-Erik Vesterback, Krister Bergholm och Kenneth Skrifvars.

Finansiering; Lägre kommer att finansieras av Jakobstads Museum med medel som avses under "fältarbete".

Bespisning; På lägerområdet (Ängsögrund) finns ett kök uppbyggd enkom för lägre och har uppförts av närpesborna före den egentliga lägerveckan.

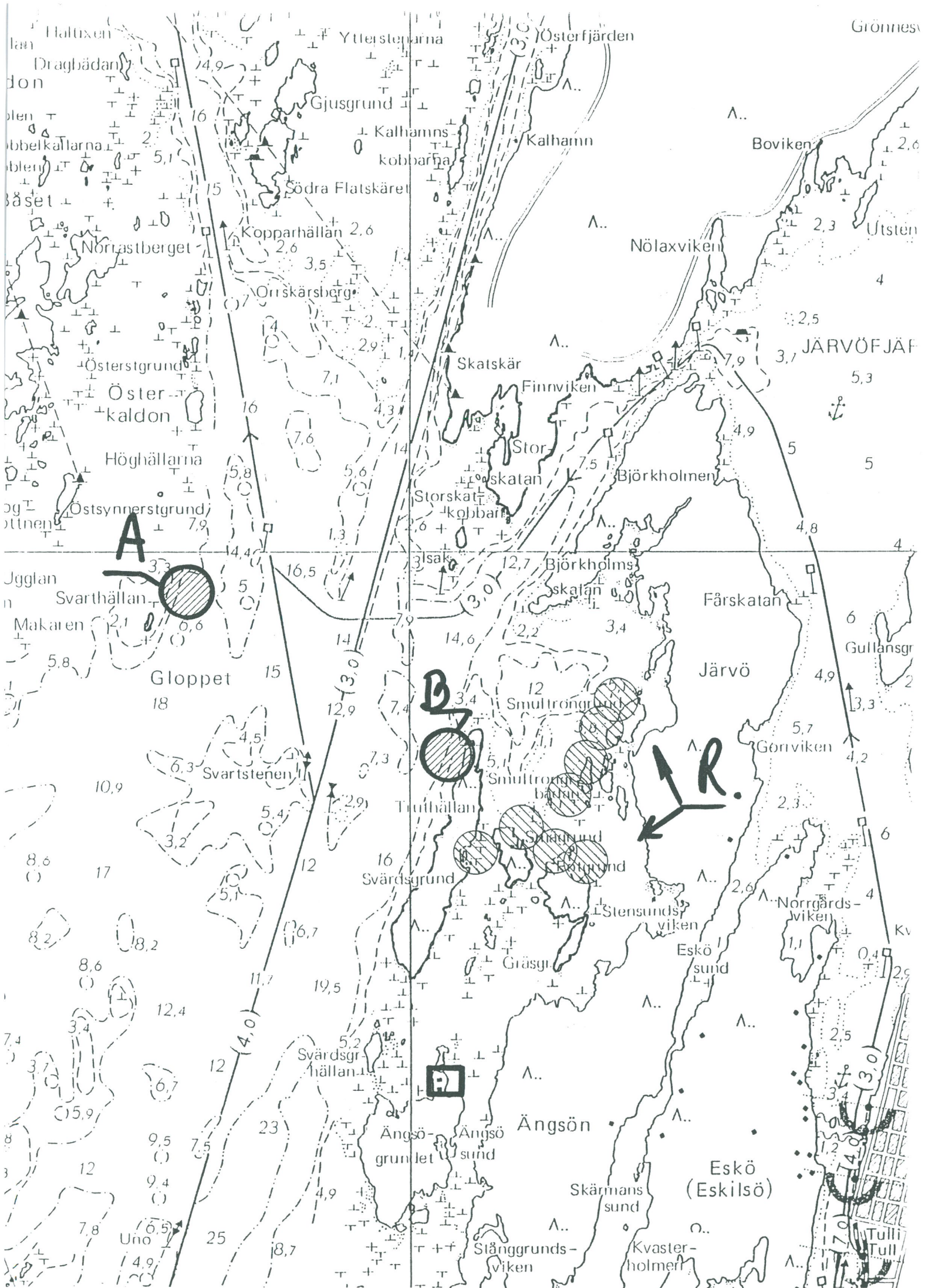
Telekommunik; En hyrd NMT-telefon för lägerveckan + ett antal VHF-telefoner i större båtar.

Dykområden; A område norrom Svarthällan (ca 400 m) i den sk. "kröken" där vi tidigare funnit ett starkt detektorutslag och även under 1984-års läger funnit personliga saker från omkomna människor. Området för detektorutslaget kan i värsta fall vara "magnetiskt", men topografin under vattnet tyder på att packisen kan ha "fyllt på" material och ett ev. stort fynd kan ligga verkligen djupt i det grus och lerblandade bottensedimentet.

B är en direkt fortsättning norrut (mellan 200-400 m från O-linjen, märkt Pb på kartan) på västra Truthällan. SCUBAS dykare fann i dessa trakter handkvarnstenar och svärd i slutet av 70-talet.

R märkt område är reserv ifall vädergudarna vill annorlunda. Det kan tänkas att vrakrester spolats in och lämnat inomskärs (landhöjningen beaktad), samt att dessa områden inte tidigare blivit systematiskt undersökta utan endast sporadiskt.

Säkerhet; Första hjälputrustning och syre-aggregat finns i SCUBAs båt, samt plan för räddning ifall allvarligare olyckor sker.

Röfvargrund

NERPIS
1709

Rekonstruktion

Giusgrund

Storgrundet

Kaldon

Storskatan

Nerpis
åmun

Blork
holmskatan

Ledholmen

Långö-
fjärden

Gulläggs-
grund

Jerf
ön

Trut-
hällan

Foten

hagg-
holmen

Långön

Eng
ön

Esk
ön

Pielax
by

hundholmen

barkargrundet

Kaskis-
öar

Rönskiäret

Tal-
holmen

Dix
holmen

Pielax
fjärden

Själ-
grundet

Torbonö-
skatan

Kubbören

Ådgrundet

Klobbskiäret

Svartön

Pielax
ön

holmen

Rå emellan Ner-
pis och Lapp-
fierdz sochner

gälf-
skiär

Grissellg

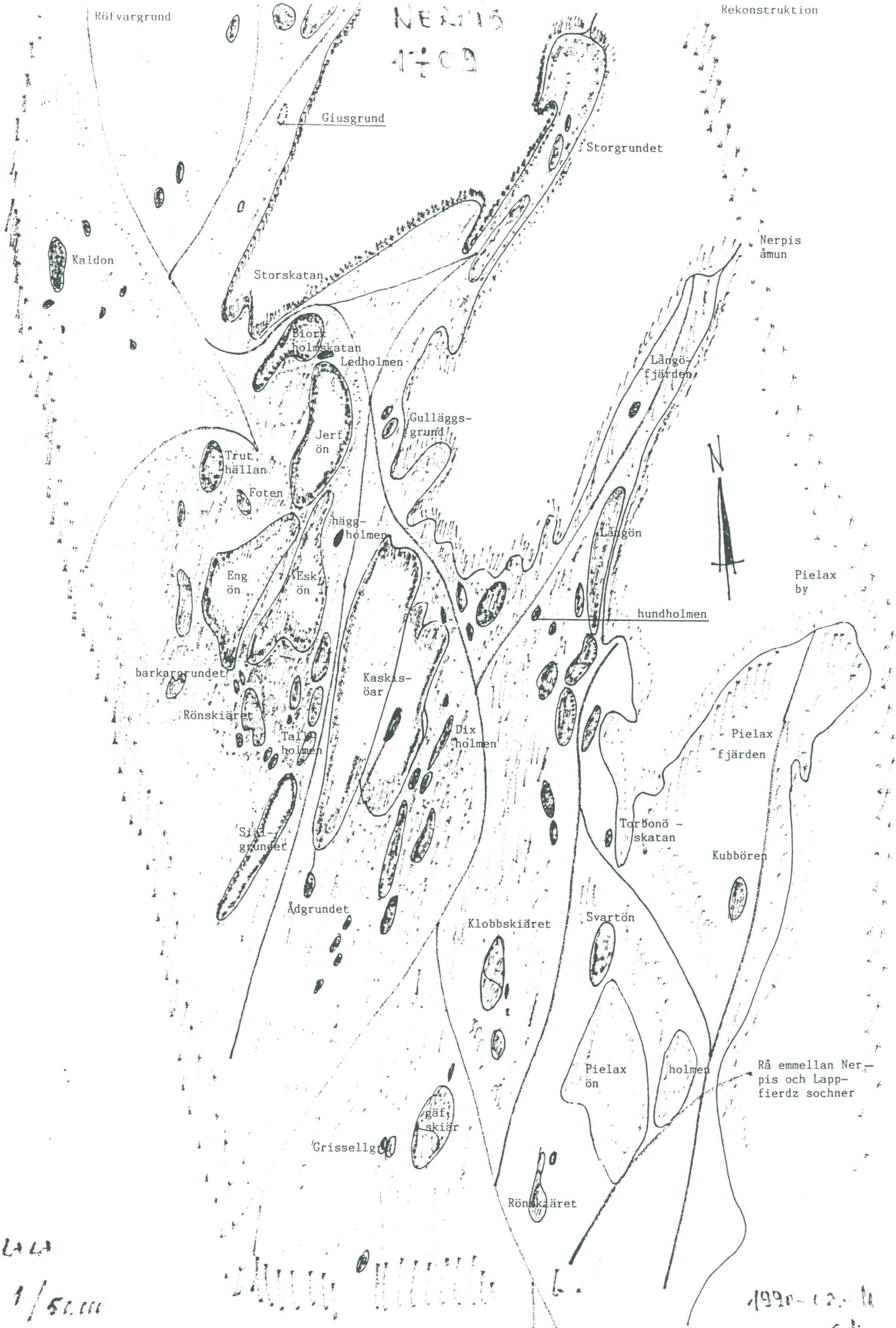
Rönskiäret

SLALA

n 1/50.000

1990-02-10

ct.

Program för Bothnia Navalis' läger i Närpes -90, vecka 27

- 02.07 10.00 Avfärd från Holmen i Kalax
 11.00 Ankomst till Ängsögrund (lätt lunch)
 13.00 Gruppdiskussion och dykpass I
 kaffe
 17.00 Middag
 → 18.00 Båt in till Holmen (varje kväll)
 kvällsbit
 ← 20.00 Båten ut från Holmen (varje kväll)
 22.30 Tystnad
- 03.07 06.30 Väckning och morgonmål
 07.30 Avfärd, dykpass II
 kaffe
 11.00 Lunch
 13.00 Avfärd till dykpass III
 kaffe
 17.00 Middag
- o.s.v.
- 03.07 20.45 Fotboll, semi I i Italien TV
04.07 20.50 semi II TV
- 07.07 06.30 Väckning och morgonmål
 07.30 Avfärd, dykpass X
 kaffe
 11.00 Lunch
 13.00 Gruppdiskussion
 kaffe
 17.00 Middag
 20.55 fri samvaro och bronsmatch i Italien TV
- 08.07 10.00 Morgonmål och rivning av lägret
 14.00 Avfärd till Holmen

Lägret kommer att köras enligt detta program så långt
som möjligt, för säkra dykplatser är i reserv.

Vi syns ! Ola

Lägerdeltagare i Närpes 03.07-08.07.90

Lägerkock;	Jan Lindeman
Koordinatorer;	Rainer Forsman
	Lorens Byggnings
	Ola Knöös
Dykare;	Henrik Backa
	Asko Hietikko
	Inga-Lill Hakkila
	Jukka Wahls
	Jorma Vuollet
	Sven Rönnkvist
	Ingegärd Ålander
	Guy Ålander
	Rolf Lund
	Jan Backman
	Kurt Rösgren
	Liisa Parkkinen
	Auvo Parkkinen
	Karl-Christer Skrifvars
	Barbro Byggnings
	Katarina Byggnings
	Ernst-Erik Vesterback
	Roy Nylund
	Kaj Ojala
	Bo Sandström
	Bo Bäckström
	Lars Leinonen
	Björn Leinonen
	Kenneth Skrifvars
	Matts Hammar
	Johan Nystén
Konservator;	Tom Jylhä
	Krister Bergholm
	Guy Jungner
	Bo-Göran Nygårds
	Jouko Yli-Sorvari
Film-team;	Tapio Parkkinen
	Esko Rapia
	Jussi Ristilä
	Juhani Saares
	Leena Nieminen

Dyktider vid Bothnia Navalis' läger i Närpes 03.07 - 07.07.90

Grupp "Ola" o "Rainer"		tid	antal dykare
03.07	Truthällsfjärden	12:42	13
	Smultrongrundsbådan	14:11	13
04.07	Smultrongrund	13:27	13
	Fotgrund	11:12	12
05.07	Smultrongrund/bådan	14:46	15
	Truthällan	18:44	20
	Svarthällan	8:07	10
06.07	Svarthällan	6:34	8
	Svarthällan	8:44	10
07.07	Fotgrund	13:45	15

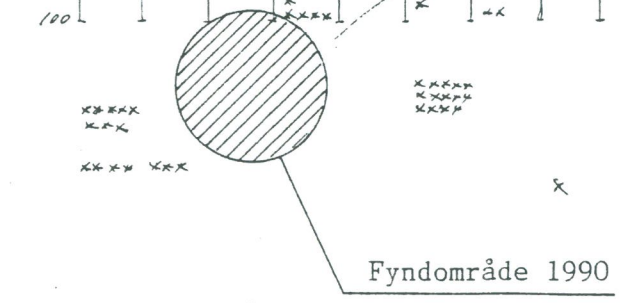
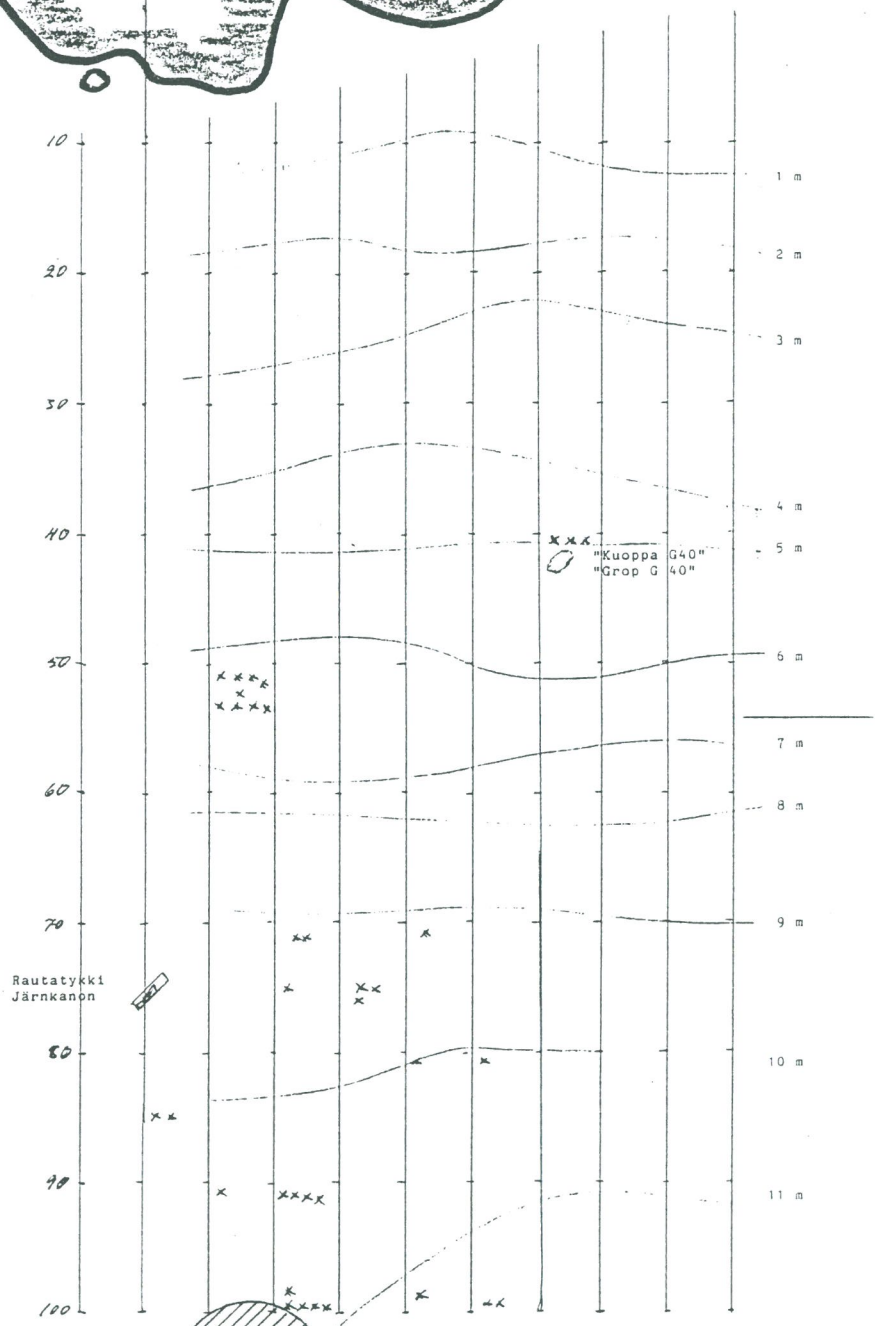
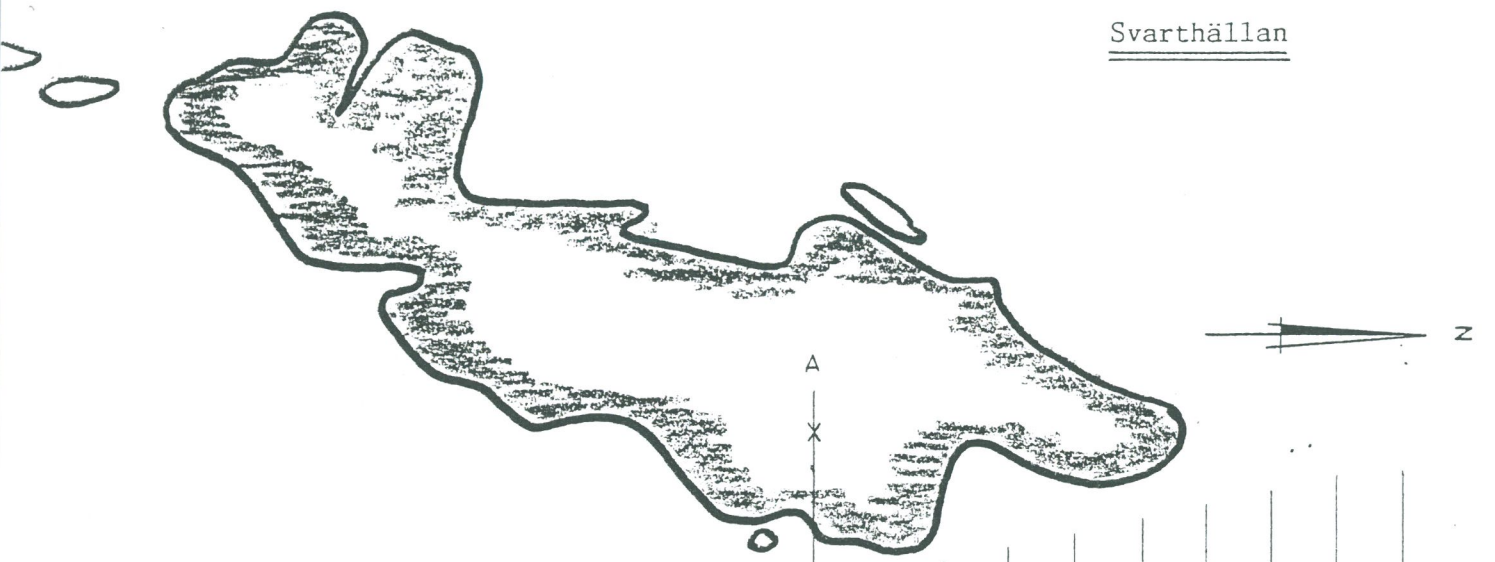
122 h 12 min

Grupp "Henrik"		tid	antal dykare
03.07	Svarthällan	2:59	3
04.07	Truthällan	3:00	5
05.07	Svarthällan norr i "kröken"	4:08	5
06.07	Svarthällan	4:56	4
	Svarthällan	2:59	3

18 h 02 min

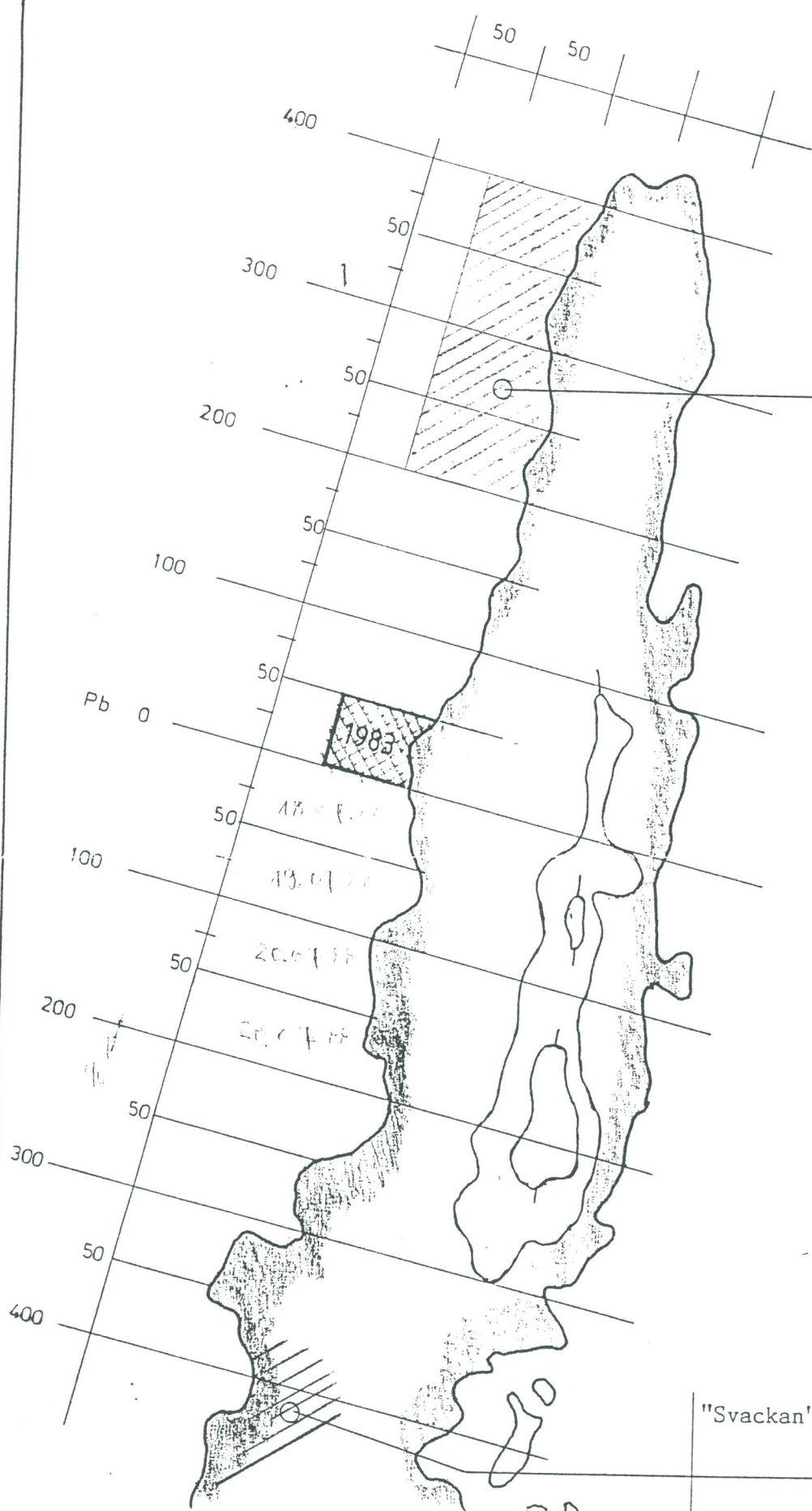
Total dyktid 140 h 14 min.

Svarthällan

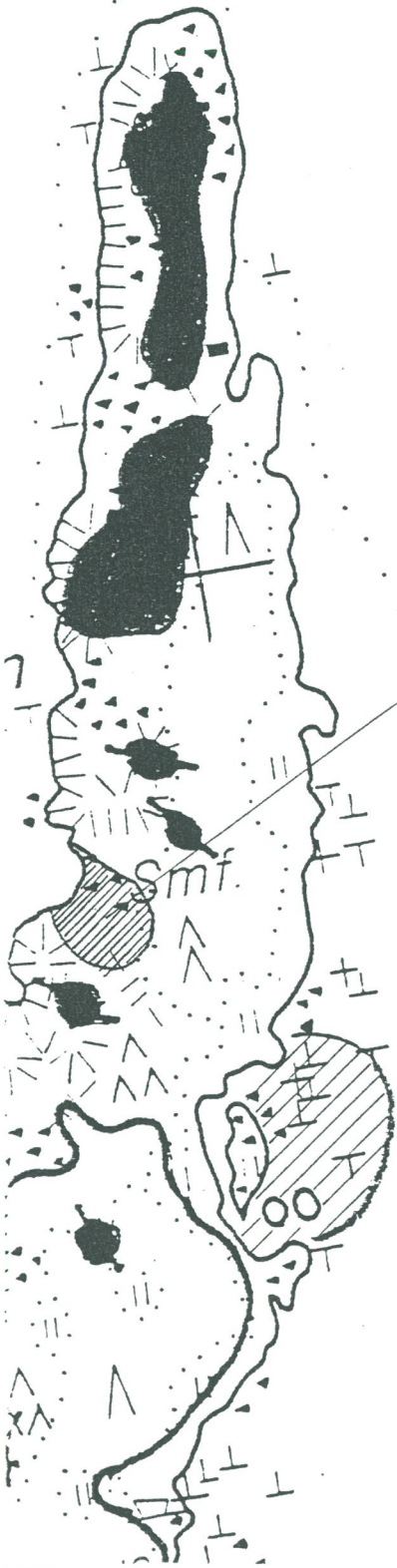

Fyndområde 1990

Sektorsökning 1990

"Svackan" mellan Truthällan
och Svärdsgrund

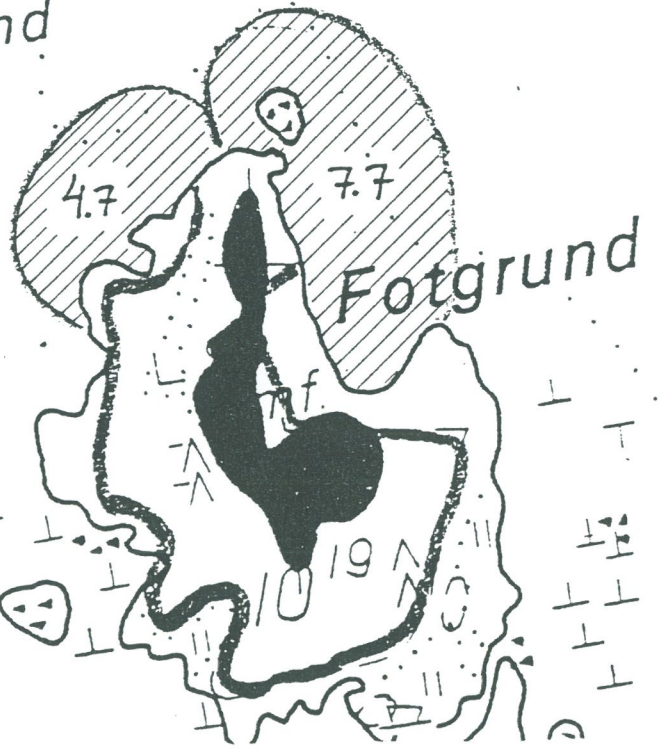
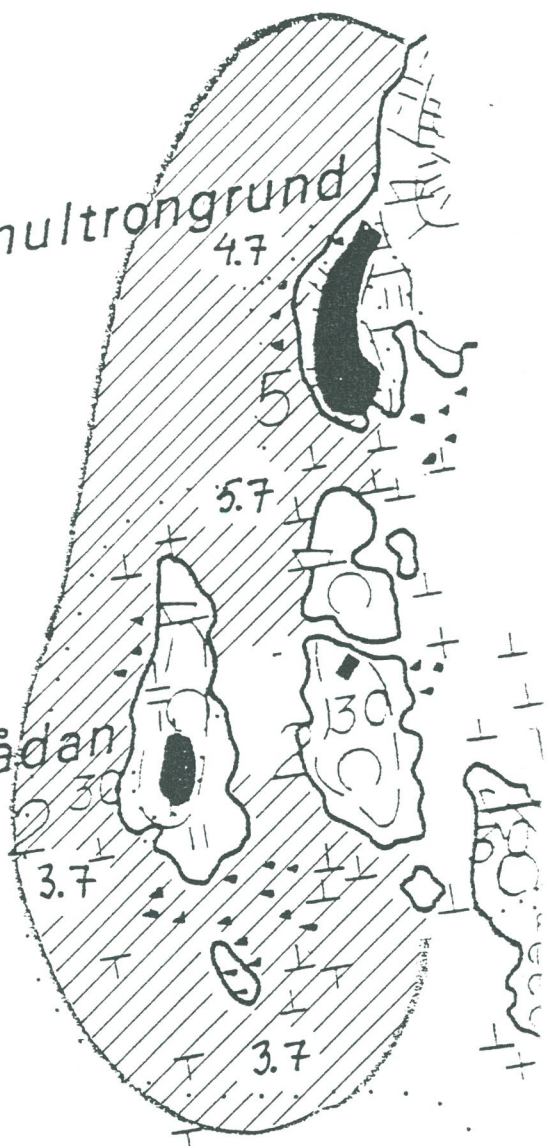
Kanonkulator o hagel

Smultrongrund
4.7

Smultrongrundsbadan
3.7

Smågrund
2.1

Fotgrund
7.7

Fynd från lägerveckan i Närpes, sommaren 1990.

T 1-4	kättingsbitar	T=Truthällan
T 5-9	kanonkulor	
T 10-49	druvhagel	
S 7	ryskt kopparmynt (denga)	S=Svarthällan
S 8	kopparfragment (kittel) ev. beslag	
S 9	knapp i koppar och mässing	
S 10	kopparfragment (kittel)	
S 11	- " -	
S 12	knapp i mässing	
S 13	dosa i mässing (snygg) - med tre fötter, två saknas	
S 14	knapp i mässing	
S 15	trästycke (liknar gammal trähyvel)	
(F 1	trästycke (bordläggning)	F=Fotgrund ; ej intressant !)
S 1	piphuvud i trä	
S 2	bältspänne i mässing	
S 3	kopparhylsa	
S 4	benfragment	
S 5	knapp i mässing	
S 6	doppsko i mässing	

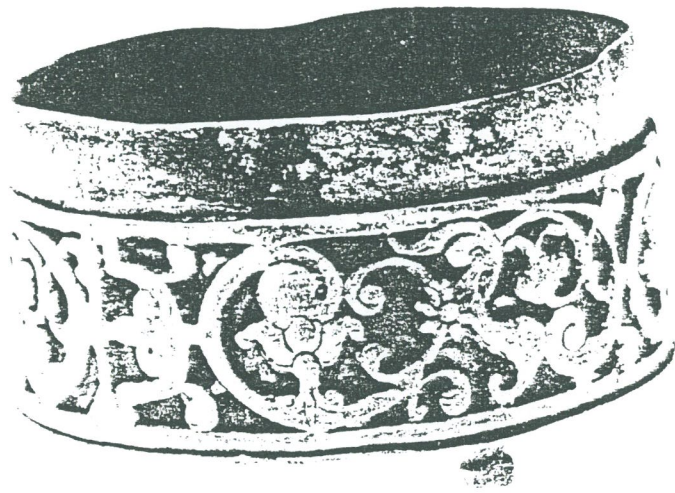
NÄ 90 S7

Foto; Jakobstads Museum - Jens Ole Hedman 1990

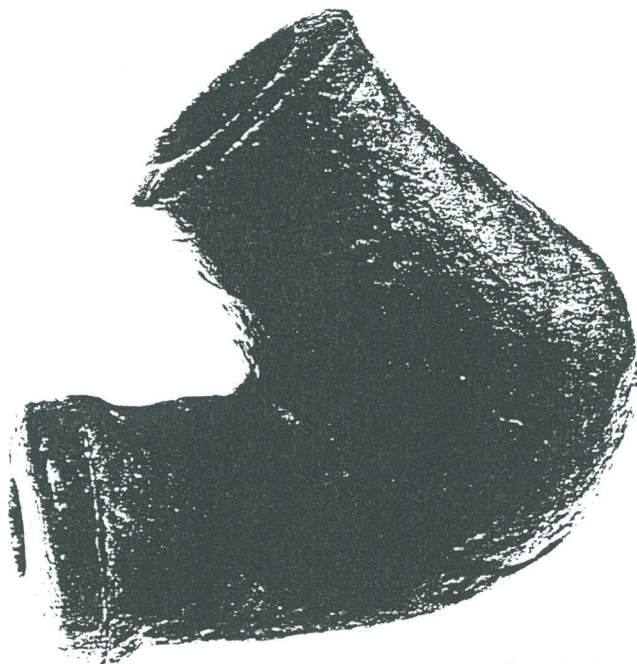

NÄ 90 S6

NÄ 90 S 13

Foto; Jakobstads Museum - Jens Ole Hedman 1990

NÄ 90 S 1

Sammandrag

Med facit i hand kan vi åter konstatera; "lägret blåste bort", men ev. fynd finns säkert i behåll till nya läger och inventeringar.

1. Område A fick vi överhuvud taget inte "grepp" på (vi fann inte det ställe där detektorutslaget finns). Detta berodde på sjögång, sjösjuka och bristande motivation, samtliga märkbojar slets bort av vågorna från en dag till en annan.
Området österom Svarthällan (ej planerat) där vi vet att fynd kan göras besöktes för att höja motivationen och det gav resultat genast. Jfr. S 1 till S 15. Dessa fynd gjordes i bäring; bult i berg/järnkanonen (linje A på 1984 års läger) och 100-110 m ut, samt litet till vänster från järnkanonen. Piphuvudet (S 1) fanns i samma linje men 80-85 m ut från Svart-hällan.
2. Område B var också svårt att undersöka p.g.a vädret. De kättingbitar (T 1- T 4) fann vi vid linje 50 ca 40 m land. I samma område och söderut har tidigare även hittats kättingbitar (läger 83 eller troligen samma plats). Övriga fynd från Truthällan gjordes på land i den sk. svackan mellan Truthällan och Svärdsgrund. Fynden (T 5 - T 49) gjordes med detektor på höjden +/- 0 - + 1,5 m över havet. Detta landområde behöver kanske undersökas mera precisionsmässigt, ävensom de vattengölar (1-1,5 m djupa) i skogen mellan Svärdsgrund och Truthällan. Insidans vattenområde undersöktes också, men gav ej några resultat.
3. samtliga R-märkta områden undersöktes med sektormetoden och kan härefter avfärdas som ointressanta. Endast modärna fynd gjordes s.s. delar av aktersnurror och dylikt.

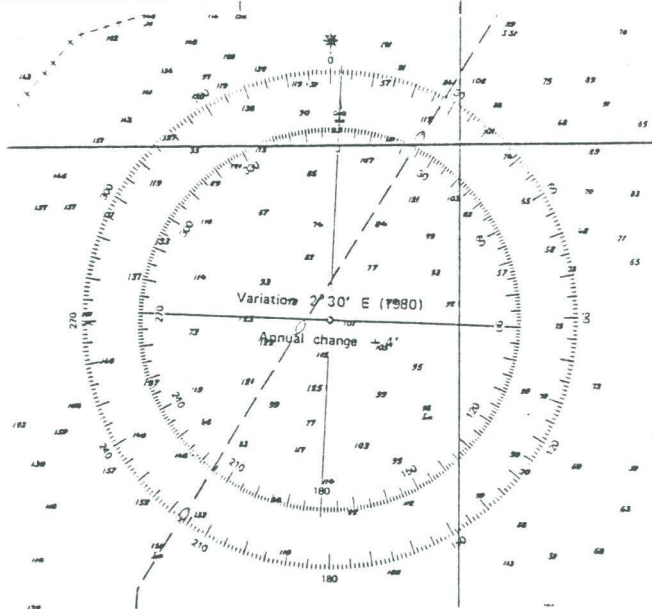
Kontentan av ovan relaterat kan vi bara konstatera att områden A och B ännu är lika aktuella som före lägret.

Ett film-team var också med på lägret i början av veckan och filmade. Resultatet kommer i Finlands TV närmare nyår. Senare visades det i november månad under rubriken "klockare Lars" på dagtid och missades säkert av många lägerdeltagare.

Vi får härmed tacka samtliga inblandade och dykande deltagare för ett relativt givande läger, med hopp om tjänligare väderlek en ny gång det beger sig.

Vindstyrkor och -riktning under lägerveckan 01.07.90-08.07.90

Datum	kl.	styrka	riktn.	temp.
Sön. 01.07	6.00	2 - 4 m/s	310 °	+ 14 °C
	14.00	2 - 6	300	19
	22.00	1 - 4	90	19
Mån. 02.07	6.00	2 - 6	110	14
	14.00	1 - 5	150	15
	22.00	3 - 9	210	15
Tis. 03.07	6.00	3 - 8	200	14
	14.00	3 - 9	240	19
	22.00	4 - 12	200	18
Ons. 04.07	6.00	4 - 9	210	14
	14.00	4 - 10	220	15
	22.00	3 - 11	200	18
Tors. 05.07	6.00	3 - 6	200	16
	14.00	3 - 6	220	21
	22.00	1 - 3	30	20
Fre. 06.07	6.00	1 - 4	80	14
	14.00	1 - 5	170	16
	22.00	4 - 13	210	15
Lör. 06.07	6.00	4 - 10	210	14
	14.00	4 - 12	210	20
	22.00	2 - 5	210	21
Sön. 08.07	6.00	2 - 3	180	15
	14.00	4 - 12	220	20
	22.00	3 - 8	210	20

Peter den Store

Karl den XII

